

<http://www.ratujmyrzeki.pl/>

SUGEROWANE ZMIANY W SEKTORZE GOSPODARKI WODNEJ (Dokument roboczy, wersja 20 lutego 2024 r.)

Koalicja Ratujmy Rzeki postuluje gruntowne zmiany w zarządzaniu zasobami wodnymi. Dotychczasowa polityka wodna ani na pół kroku nie zbliżyła nas do celu wyznaczonego polskim Prawem wodnym (Pw) i unijną Ramową dyrektywą wodną (RDW). **Stan 99,5% rzek i 98,9% jezior jest przez Główny Inspektorat Ochrony Środowiska (GIOŚ) zaklasyfikowany poniżej dobrego¹**, połowa rodzimych gatunków ryb jest zagrożona, a emanacją fatalnego zarządzania wodami była katastrofa na Odrze latem 2022 r. i to, co po niej nastąpiło, a właściwie nie nastąpiło. Podobnie nieefektywne, a czasem sprzeczne z celami zarządzania ryzykiem powodziowym są „wysiłki” na rzecz ograniczania ryzyka powodziowego.

Organ odpowiedzialny za wodę – Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie (PGW WP) zdaje się tego nie zauważać i brnie nadal w działania raczej dewastujące środowisko wodne niż chroniące je dla wspólnego dobra. Symptomów, że są to działania niezgodne z duchem przepisów krajowych i międzynarodowych, ale też nieefektywne ekonomicznie, co jest nieakceptowalne przy wydawaniu publicznych środków, jest mnóstwo. Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej już kilkakrotnie zwracał uwagę na nieprawidłowe lub niepełne wdrażanie zarówno RDW jak i tzw. dyrektywy ściekowej oraz azotanowej. Nie przyniosło to żadnych efektów. A w planach budżetowych PGW WP znajdują się obiekty, których koszt wielokrotnie przekracza możliwe do uzyskania korzyści. To nie tylko duże inwestycje, jak stopień wodny Siarzewo, zbiorniki retencyjne Kąty Myscowa czy Wielowieś Klasztorna, to również dziesiątki małych obiektów, których realizacja nie przyniesie generalnie żadnych efektów poza dalszą dewastacją środowiska.

Mamy świadomość, że wieloletnich zaniedbań nie da się usunąć “od ręki”, dlatego podzieliliśmy je na trzy kategorie:

pilne - które można wg nas zrealizować JUŻ, najpóźniej w ciągu 2 miesięcy, albo które wymagają dłuższych przygotowań, ale powinny i mogą być zrealizowane dość szybko;

średnioterminowe - do zrealizowania w perspektywie roku, część nie wymaga zmian ustawowych, część – tak;

strategiczne - wymagające szerokiej dyskusji co do zasad ochrony i wykorzystania zasobów wód i dobrania odpowiednich instrumentów do realizacji tych zasad.

Prezentowana lista nie jest kompletna, to tylko wskazanie jaka jest skala potrzebnych zmian.

---

¹ GIOŚ. 2022. Stan środowiska w Polsce. Raport 2022. Biblioteka monitoringu środowiska.
<https://www.gov.pl/attachment/8193fbd1-9302-4d30-a483-bde6c8f5564a>

DZIAŁANIA PILNE, do realizacji w ciągu 2 MIESIĘCY
(Szansa na szybki sukces Ministerstwa Infrastruktury)

- Realizacja postanowienia Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie z 9 grudnia 2022 r. w sprawie wstrzymania prac budowlanych na Odrze do czasu rozpatrzenia skargi w sprawie decyzji środowiskowej (skarga polskich i niemieckich organizacji pozarządowych i Ministerstwa Środowiska Brandenburgii). Pomimo prawomocnego wyroku Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego (WSA), potwierdzonego wyrokiem Naczelnego Sądu Administracyjnego (NSA) nakazującego wstrzymanie prac budowlanych na Odrze granicznej, prace te są kontynuowane. Deklaracja PGW WP zakończenia tych robót do końca marca, nie ma związku z wykonaniem wyroków sądowych, a wynika z terminów określonych w kontrakcie z wykonawcą. Jeśli MI i PGW WP traktują serio zobowiązania Koalicji 15 października dotyczące „terroru praworządności”, roboty na Odrze powinny być wstrzymane NATYCHMIAST.
- Wycofanie wszystkich skarg kasacyjnych składanych po niekorzystnych dla PGW WP i MI wyrokach WSA w Warszawie w postępowaniach związanych bezpośrednio lub pośrednio z budową stopnia Siarzewo i bezzwłoczne wykonanie wyroków WSA. Wykonanie wyroków WSA byłoby realizacją deklaracji MI i PGW WP dotyczących „nowego otwarcia” w gospodarowaniu wodami.

Nasz postulat dotyczy 2 postępowań:

  - Skargi kasacyjnej PGW WP od wyroku WSA w Warszawie (IV SA/Wa 2624/22) uchylającego postanowienie GDOŚ odmawiające Fundacji Greenmind uchYLENIA wykonania decyzji RDOŚ w Bydgoszczy z 29 grudnia 2017 r. uzgadniającej budowę stopnia Siarzewo;
  - Skargi kasacyjnej Ministra Infrastruktury od wyroku WSA w Warszawie (II Sa/Wa 576/22) uchylającego decyzję MI odmawiającą Fundacji Greenmind informacji publicznej: kopii uchwał Komitetu sterującego powołanego na podstawie Porozumienia w sprawie realizacji inwestycji budowy Stopnia Wodnego Siarzewo z zawartego przez Ministra Środowiska, Ministra Energii i Ministra Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej w dniu 1 grudnia 2017 r.
- Zamrożenie finansowania i realizacji tzw. "inwestycji dla Odry" wymienionych w art. 2 ustawy z 22 września 2023 r. o rewitalizacji Odry (tzw. specustawy odrzańskiej). Postulat dotyczy realizacji obiektów zabudowy hydrotechnicznej w dorzeczu Odry, które nie tylko nie odtwarzają warunków do życia organizmów żywych w rzece, ale drastycznie pogorszą ich sytuację i zwiększając ryzyko kolejnej katastrofy.
- Powstrzymanie się od realizacji zapisów ustawy nazywanej Lex Knebel (nowelizacja Ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko oraz niektórych innych ustaw). Żądanie zamrożenia wykonywania ustawy Lex Knebel w zakresie szczególnego traktowania inwestycji wskazanych jako „inwestycje strategiczne”, wynika z jej sprzeczności z dyrektywą EIA oraz Konwencją z Aarhus. Wg przepisów wprowadzonych ustawą „Lex Knebel” na terenie planowanej inwestycji, którą rząd na podstawie uznaniowych kryteriów uzna za „strategiczną”, nie przewiduje się konsultacji z mieszkańcami czy właścicielami gruntów na etapie oceny oddziaływania na środowisko.
- Powstrzymanie się od wyłączeń w oparciu o uproszczone przepisy tzw. specustawy powodziowej, tj. ustawy z 8 lipca 2010 r. o szczególnych zasadach przygotowania do realizacji

inwestycji w zakresie budowli przeciwpowodziowych. Ustawę uchwalono po powodzi w 2010 roku i jej celem była odbudowa systemu ochrony przed powodzią. Dzisiaj służy realizacji różnych pomysłów hydrotechnicznych realizowanych pod hasłem ochrony przeciwpowodziowej, ograniczając prawo własności i ułatwiając wydawanie pozwoleń administracyjnych na budowę obiektów hydrotechnicznych, najczęściej nie mających związku z ograniczaniem ryzyka/zagrożenia powodziowego.

- Wycofanie wniosków o niszczenie tam bobrowych, wstrzymanie rozbiórek tam prowadzonych i planowanych na podstawie wydanych zezwoleń przez regionalne dyrekcje ochrony środowiska (RDOŚ). Najczęstszym wnioskodawcą o niszczenie tam bobrowych i ograniczanie liczebności bobrów jest PGW WP, czyli instytucja odpowiedzialna m.in. za zwiększanie retencji krajobrazowej, w czym bobry są jej naturalnym i bezkosztowym „partnerem”. Zezwolenia na likwidację tam bobrowych powinny być wydawane wyłącznie na wniosek właścicieli gruntów, którzy ponoszą szkody na skutek spiętrzenia wody przez bobry. RDOŚ przed wydaniem zezwolenia, powinien, zgodnie z wymogami ustawy o ochronie przyrody rozpatrzyć warianty alternatywne, w tym wypłaty odszkodowań i wykupy gruntów.

POZOSTAŁE PILNE (Wyzwanie dla MI)

Kadry

- Wybór kadr w ramach konkursów. Rozumiejąc konieczność szybkiej wymiany upolitycznionych kadr w Krajowym Zarządzie Gospodarki Wodnej (KZGW) i regionalnych zarządach gospodarki wodnej (RZGW) – sugerujemy w nieodległym czasie przeprowadzenie wyboru zarządów tych instytucji w drodze konkursów. Wymaga to wcześniejszego ustalenia warunków merytorycznych (wiedza i doświadczenie), jakie powinni spełniać kandydaci na te stanowiska. Szefami jednostek i ich zastępcami powinny zostać osoby rozumiejące funkcjonowanie ekosystemów wodnych, świadome zmian klimatu i ich skutków dla zasobów wodnych oraz priorytetów w ich użytkowaniu.

Inwestycje i prace utrzymaniowe

- Zablokowanie realizacji tzw. Białych Stoni – czyli wielkich inwestycji, znacząco negatywnie oddziałujących na środowisko, których sens jest nieokreślony, albo nieudowodniony przez wnioskodawcę (PGW WP), a koszty niewspółmierne do korzyści. Przykładami są takie inwestycje jak stopień wodny Siarzewo na Wiśle i inne stopnie żeglugowe na Odrze i Wiśle, zbiornik Kąty Myscowa na Wisłocze, zbiornik Wielowieś Klasztorna na Prośnie. Należy wstrzymać prowadzenie wszelkich prac przygotowawczych, projektowych do czasu obiektywnej oceny zasadności ich budowy, analizy efektywności ekonomicznej i zweryfikowania deklarowanej skuteczności redukcji ryzyka powodziowego oraz zbadanie rozwiązań alternatywnych. Niezależne ekspertyzy przedstawione w postępowaniach administracyjnych przez uczestników tych postępowań oraz analizy sporządzone na zamówienie PGW WP wykazały, że realizacja ww. trzech inwestycji nie tylko spowoduje drastyczne zniszczenie ekosystemów wodnych i od wód zależnych, ale, co ważniejsze, nie prowadzi do osiągnięcia zakładanych celów, generując ogromne koszty obciążające budżet państwa.
- W zał. 1 prezentujemy podsumowanie najważniejszych zastrzeżeń dot. ww. inwestycji
- Usunięcie z budżetu państwa (w trakcie aktualizacji budżetu) inwestycji PGW WP, takich jak zbiorniki retencyjne, bariery poprzeczne (stopnie wodne, jazy) oraz regulacje koryt rzek, które nie są wymienione w aPGW i aPZRP, a także tych, które w ww. dokumentach są wymienione,

ale brak jest dla ich realizacji racjonalnego uzasadnienia i oceny efektywności ekonomicznej. Podczas dyskusji nad projektem budżetu na rok 2024 Fundacja Greenmind i Koalicja Ratujmy Rzeki zgłaszały zastrzeżenia dot. prezentowanej w styczniu 2024 r. na posiedzeniu Komisji Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej przez MI listy inwestycji planowanych przez PGW WP. Zdecydowana większość przedsięwzięć z tej listy to tzw. „hydrotechniczne trupy”, planowane od dziesiątków lat, nie znajdujące racjonalnego uzasadnienia w obecnych warunkach hydrologicznych i meteorologicznych, będących pochodną zmian klimatu. Do czasu weryfikacji ww. zamierzeń inwestycyjnych należy zamrozić wszelkie prace prowadzące do ich realizacji, również aktualnie procedowane przez PGW WP (np. Zbiornik na potoku Srebrna w Elblągu).

- Re-definiowanie zakresu prac utrzymaniowych pod kątem ich zasadności i zgodności z celami środowiskowymi jednolitych części wód powierzchniowych (jcwp), a także wdrożenie Krajowego Programu Renaturyzacji Wód Powierzchniowych (KPRWP). PGW WP właśnie podpisało umowę na opracowanie nowych planów utrzymania wód dla obszaru całego kraju. Ze względów EKONOMICZNYCH i ŚRODOWISKOWYCH prace utrzymaniowe należy ograniczyć do minimum, tzn. dopuszczać je ich prowadzenie na jcwp rzek wyłącznie w sytuacji, gdy zagrożone jest bezpieczeństwo ludzi lub infrastruktura. Podstawowym kryterium dopuszczającym prowadzenie prac utrzymaniowych ma być ich zgodność z celami środowiskowymi jcwp. W praktyce oznacza to, że prace utrzymaniowe powinny być ograniczone do odcinków rzek i potoków w sąsiedztwie obszarów zurbanizowanych i cennej infrastruktury. KAŻDE działanie utrzymaniowe musi podlegać ocenie efektywności ekonomicznej i skutków dla celów środowiskowych jcwp, w tym celów środowiskowych obszarów chronionych. Ten postulat wynika z dotychczasowych doświadczeń, kiedy pod pretekstem utrzymania rzek prowadzono regulacje rzek i potoków, częstokroć w obszarach Natura 2000, ignorując rachunek ekonomiczny – koszty regulacji czy robót utrzymaniowych były większe od wartości chronionego gruntu. Postulujemy wprowadzenie praktyki masowego wykupu terenów w sąsiedztwie rzek, szczególnie na terenach górskich i pogórskich. Ograniczy to presję mieszkańców i samorządów na regulację/utrzymanie rzek, ale również zmniejszy zagrożenie powodziowe terenów położonych poniżej. Wykupy gruntów i propagowanie poziomej migracji cieków wpisuje się w działania renaturyzacyjne w ramach KPRWP i może liczyć na wsparcie finansowe ze środków Krajowego Planu Odbudowy.

DZIAŁANIA ŚREDNIOTERMINOWE

Nie wymagające zmian ustawowych:

- Przywrócenie nadzoru nad działem „gospodarka wodna” do kompetencji ministra klimatu i środowiska. Woda to element środowiska, a nie infrastruktura. Z tego powodu przez lata nadzór nad działem „gospodarka wodna” sprawował minister właściwy ds. środowiska. Podporządkowanie gospodarowania wodą, wrażliwym na zmiany klimatu elementem środowiska resortowi infrastruktury, stanowi zagrożenie dla prawa Polek i Polaków do dostępu do wody dla potrzeb konsumpcji i sanitacji. Minister Infrastruktury, jako jeden z użytkowników wód, odpowiedzialny m.in. za żeglugę śródlądową czy energetykę wodną nie może być jednocześnie regulatorem, czyli sędzią we własnej sprawie. Postulowana zmiana jest technicznie łatwa do przeprowadzenia - wymaga rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów, wydanego na podstawie delegacji art. 33 ustawy o Radzie Ministrów.

- Przegląd pozwoleń wodnoprawnych, by powstała diagnoza, w jakich obszarach wydano tych pozwoleń za dużo (pobory wody, zrzuty ścieków, w tym wód podgrzanych i zasolonych wód kopalnianych), w jakich są jeszcze rezerwy. W pierwszej kolejności przegląd powinien dotyczyć rzek, gdzie okresowo obserwujemy śnięcie ryb, problemy z niedoborami wody itd. Wymaga to najprawdopodobniej ustalenia pewnych standardów bilansowania zasobów i zrzutów na potrzeby takich analiz. Częściowo do takich przeglądów PGW WP zobowiązały się w aktualizacji Planów Gospodarowania Wodami.
- Przeprowadzenie audytu PGW WP po kątem racjonalności wydatków, w szczególności przygotowywania i realizowanie przedsięwzięć, których koszty przewyższają korzyści, albo których deklarowany cel jest nieprawdziwy/niemożliwy do osiągnięcia. Docelowo – pełną weryfikację planowanych od lat inwestycji należy przeprowadzić na etapie kolejnych aktualizacji planów gospodarowaniem wodą w dorzeczach i planów zarządzania ryzykiem powodziowym.
- Udostępnienie publiczne danych gromadzonych przez KZGW i rzgw. Dane są częściowo dostępne na Hydroportalu – tyle, że jest to usługa dostępna praktycznie tylko dla profesjonalistów. Nie zapewnia natomiast w żaden sposób deklarowanego dostępu na przykład właścicieli obiektów do map zagrożenia i ryzyka ani do działań przewidzianych planami (aPGW, PZRP, PPSS). Procedury udostępniania tych informacji nie uda się zapewne przygotować w pół roku, czy rok, ale warto ją rozpocząć w możliwie krótkim czasie.

Wymagające zmian ustawowych

- Opracowanie planu redukcji zrzutów wód kopalnianych do Odry i Wisły. Proponowane w specustawie odrzańskiej rozwiązania nie tylko nie poprawią ale pogorszą sytuację w Odrze oraz na Wiśle, gdzie zasolenie jest równie duże jak w Odrze. Plan powinien uwzględniać bodźce finansowe dla podmiotów zrzucających zasolone wody kopalniane skłaniające do oczyszczania ich z soli i zrzucania w zależności od wielkości przepływu w odbiorniku. Powinien również oferować tym firmom wsparcie (kredyty) dla budowy urządzeń oczyszczających, czy dozujących, by przyspieszyć ten proces. Koncepcję niezbędnych kroków prawnych i wdrożeniowych opisano w ekspertyzie Fundacji Greenmind i Frank Bold przygotowanej dla Koalicji Ratujmy Rzeki².
- Uchylenie specustawy odrzańskiej lub jej gruntowna nowelizacja, tak by rzeczywiście służyła poprawie warunków środowiskowych doliny Odry. Załączamy społeczny projekt „szybkiej” nowelizacji ustawy o rewitalizacji Odry (Zał. 3).

---

² Włoskiewicz M., Engel J. 2023. „Rekomendacje zmian prawnych niezbędnych do zminimalizowania wpływu zrzutów wód kopalnianych na stan rzek”. Fundacja Frank Bold, Fundacja Greenmind. Kraków, Warszawa. 30 pp. <https://greenmind.pl/2023/10/skonczmy-z-parasolem-ochronnym-dla-zakladow-zrzucajacych-sol-do-rzek/>

DZIAŁANIA STRATEGICZNE

- Opracowanie polityki wodnej w Polsce. Powołanie przez ministra właściwego ds. gospodarki wodnej we współpracy z ministrem właściwym ds. klimatu i środowiska zespołu, który opracuje wytyczne polityki ochrony i użytkowania zasobów wodnych w Polsce. Stanowiłoby to podstawę do opracowania kierunków i strategicznych celów działania w tej dziedzinie na wszystkich szczeblach podejmowania decyzji zarówno planistycznych, jak i decyzji dotyczących zmiany organizacji zarządzania wodą w Polsce. W skład zespołu powinny wejść środowiska odpowiedzialne za wodę, użytkowanie i ochronę.
- Znalezienie adekwatnych dla opracowanej polityki rozwiązań instytucjonalnych dla zarządzania zasobami wodnymi w Polsce, których podstawą funkcjonowania będzie kilka fundamentalnych zasad:
  - uniezależnienia instytucji od wpływów politycznych poprzez sposób wyłaniania kandydatów do zarządów instytucji, jak i ich wyboru;
  - skupienie kompetencji instytucji na sprawach polityki wodnej, planowania i tworzenia zasad użytkowania wód, a nie użytkowaniu, bo to powinno być kompetencjami innych działów administracji;
  - obowiązku opracowywania tych polityk i planów we współpracy z wieloma środowiskami – w szczególności z użytkownikami wód (administracja rządowa, samorządowa, przemysł i usługi oraz mieszkańcy, w tym organizacje pozarządowe), co ułatwi i przyspieszy wdrażanie tych planów;
  - przekazanie do innej instytucji kompetencji zarządzania majątkiem Skarbu Państwa – łączenie w jednym ręku obszaru *dominium* - zarządzania majątkiem SP oraz sfery imperium – *funkcji* regulacyjnych i planistycznych jest niewłaściwe;
  - wsparcie działania instytucji poprzez instytucjonalną współpracę ze środowiskami naukowymi. To nie tylko ułatwi pracę administracji chroniącej zasoby, ale też będzie wymuszało pewne standardy działania adekwatne do aktualnej wiedzy. Wsparcie może mieć różne formy, które w podobnych instytucjach występują w innych krajach.
- Opracowanie koncepcji operacyjnego/awaryjnego monitoringu jakości wody w rzekach w Polsce. Powinno to dotyczyć rzek, na których występuje duże ryzyko pojawienia się znaczących awarii wymagających zdecydowanych reakcji instytucji państwa. Można tu wykorzystać wzorce od naszych sąsiadów z Niemiec, którzy razem z Holandią, Francją i Szwajcarią po dużej katastrofie przemysłowej na Renie w Bazylei zbudowali i skutecznie rozwijają międzynarodowy system ostrzegania przed awariami powodującymi gwałtowne pogorszenie jakości wody.
- Weryfikacja planów rozbudowy międzynarodowej żeglugi towarowej w Polsce w oparciu o analizy podaży/popytu, modele rozwoju światowego transportu, prognozy hydrologiczne oraz analizy efektywności ekonomicznej.
- Opracowanie procedur sporządzania planów (gospodarowania wodami, zarządzania ryzykiem powodziowym, czy przeciwdziałania skutkom suszy).

Warto pamiętać, że Wody Polskie mogą decydować o działaniach na powierzchni mniejszej niż 3% Polski, zaś ponad połowa obszaru kraju to własność prywatna (58%), samorządowa (ponad 4%) i Skarbu Państwa (32% - z czego większość jest zarządzana przez Lasy Państwowe). Musi się więc zmienić system sporządzania planów: z obecnie stosowanego tzw. planowania eksperckiego (zlecenie przygotowania planu firmie zewnętrznej) na planowanie z udziałem interesariuszy (przygotowanie planu z udziałem przedstawicieli wielu grup zainteresowanych).

To spowoduje, że plany będą w znacznie większym niż obecnie stopniu realne do wdrożenia, samorządy chętnie uwzględnią plany w lokalnych decyzjach planistycznych, a niezależne podmioty będą wdrażały działania realizujące cele planów.

Opracowali: Roman Konieczny, Jacek Engel

Ostatnia aktualizacja: 20-02-2024 r.

Załącznik 1.

Białe słonie i ich **udokumentowane i udowodnione** słabe strony (pominięto negatywne skutki środowiskowe)

Inwestycja	Najważniejsze zastrzeżenia
Stopień Siarzewo na Wiśle	<p>Inwestycja nieefektywna ekonomicznie: wewnętrzna stopa zwrotu (IRR) ok. -1,5 mld zł przy koszcie 4,4 mld, obecny szacowany koszt – 7,6 mld zł</p> <p>Brak znaczenia przeciwpowodziowego: 1) brak możliwości redukcji dużej fali powodziowej z uwagi na znikomą pojemność rezerwy powodziowej w stosunku do objętości fali; 2) zwiększenie zagrożenia powodzi zatorowych w rejonie Płocka</p> <p>Niewielka moc elektrowni wodnej, którą może zrównoważyć 10 wiatraków na morzu lub kilkanaście lądowych</p> <p>Przesunięcie poniżej nowego stopnia problemu erozji dennej Wisły spowodowanej budową stopnia Włocławek.</p> <p>Brak znaczenia w transporcie towarów: w najbardziej optymistycznych prognozach poprzedniego rządu żegluga śródlądowa na dolnej Wiśle będzie obsługiwać co najwyżej 0,4% masy towarów przeładowywanych w porcie Gdańsk.</p>
Zbiornik Kąty Myscowa na Wistoce	<p>Zbiornik nie spełni zakładanych celów:</p> <ul style="list-style-type: none"> - nie jest potrzebny jako źródło zaopatrzenia w wodę pow. jasielskiego, bo najnowsze prognozy wskazują na spadek zużycia wody z powodu zmniejszenia liczby ludności i upadku wodochłonnego przemysłu - nie ochroni przed powodzią Jasła i innych miejscowości w dolinie Wisłoki, bo przechwytuje wodę z zaledwie 17% zlewni Wisłoki w przekroju Jasła; powierzchnia doliny chronionej przed wodą 1% jest podobna do powierzchni zajętej przez zaporę i zbiornik; na potrzeby budowy zapory i zbiornika trzeba wysiedlić więcej ludności, niż miałby chronić!
Zbiornik Wielowieś Klasztorna na Prośnie	<p>Wg aktualizacji planu zarządzania ryzykiem powodziowym dla Odry koszt zbiornika ma wynieść ponad 1 mld złotych. Wg aktualnych map zagrożenia i ryzyka powodziowego straty na całej długości Proсны przy powodzi 1% (powódź stuletnia) to niecałe 81 mln złotych, a dla powodzi 500 letniej to 170 mln złotych. Zbiornik nie jest w stanie zredukować tych strat nawet o połowę, więc trzeba wydać na niego teraz ponad 10 razy więcej niż się zwróci w ciągu średnio stu lat.</p>

Załącznik 2.

Spółeczny projekt ustawy o zmianie ustawy o rewitalizacji rzeki Odry raz ustawy prawo wodne
- eliminującej ze specustawy odrzańskiej przepisy najbardziej szkodliwe dla środowiska wodnego.
Listopad 2023 r.

Spółeczny projekt

ustawy o zmianie ustawy o rewitalizacji rzeki Odry oraz ustawy prawo wodne

- eliminującej ze specustawy odrzańskiej przepisy najbardziej szkodliwe dla środowiska wodnego

Kraków, Warszawa, listopad 2023

Poniżej wskazane propozycje zmian ustawy o rewitalizacji Odry to jedynie podstawowy zakres, który ma na celu wyeliminowanie najbardziej szkodliwych z punktu widzenia ochrony środowiska wodnego przepisów. W dalszej perspektywie konieczne są jednak systemowe zmiany prawa wodnego w szczególności w zakresie zrzutów wysoko zasolonych wód pokopalnianych. W zakresie przepisów wprowadzonych ustawą o rewitalizacji rzeki Odry konieczne są następujące zmiany:

1. Zmiana art. 16 pkt 73a prawa wodnego zawierającego definicję zakładu odprowadzającego ścieki o zwiększonym zasoleniu, która odnosi się do nieprecyzyjnego sformułowania w zakresie „pełnego wymieszania” z § 12 ust. 1 Rozporządzenia Ministra Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej z dnia 12 lipca 2019 r. w sprawie substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego oraz warunków, jakie należy spełnić przy wprowadzaniu do wód lub do ziemi ścieków, a także przy odprowadzaniu wód opadowych lub roztopowych do wód lub do urządzeń wodnych (Dz. U. poz. 1311). Postuluje się zmianę § 12 Rozporządzenia poprzez wprowadzenie realnych limitów chlorków i siarczanów dla zakładów górniczych i rezygnacji z pojęcia „pełnego wymieszania” lub zdefiniowanie tego pojęcia.
2. Konieczność doprecyzowania przepisów dotyczących systemów retencyjno-dozujących oraz koordynacja systemu zarządzania zrzutami – art. 101a, art. 387 oraz art. 472aa prawa wodnego.
3. Konieczność urealnienia i sukcesywnego podnoszenia stawek opłat za zrzuty chlorków i siarczanów tak aby były one mobilizujące do oczyszczania – w tym zakresie celowe jest zamówienie ekspertyz wyliczających optymalną wartość opłat – art. 13 pkt 18 lit. b ustawy o rewitalizacji Odry.

Dla prawidłowego funkcjonowania środowiska wodnego i uniknięcia w przyszłości katastrof takich jak ta, która miała miejsce latem 2022 r. w rzece Odrze, konieczne jest również realne wdrożenie rekomendacji Wstępnego zespołu ds. sytuacji na Odrze – w tym w szczególności w zakresie ciągłego monitoringu, systemowego zarządzania legalnymi zrzutami oraz systemu reagowania kryzysowego. Na konieczność systemowych zmian prawa wodnego wskazują także organizacje pozarządowe w [Białej Księdze Polskich Rzek](#) wyszczególniając obszary prawa konieczne do systemowej poprawy.

USTAWA

z dnia .....

o zmianie ustawy o rewitalizacji rzeki Odry oraz ustawy prawo wodne

Art. 1. W ustawie z dnia 13 lipca 2023 r. o rewitalizacji rzeki Odry (Dz. U. z 2023 r. poz. 1963) wprowadza się następujące zmiany:

- 1) w art. 1 w pkt 1 uchyla się lit. a;
- 2) uchyla się art. 2, 3 i 4;
- 3) uchyla się art. 9;
- 4) uchyla się art. 12;
- 5) w art. 13:
  - a. uchyla się pkt 10, 11 lit. a i b, 12 13,
  - b. w pkt 19:

i. lit. a otrzymuje brzmienie:

„w ust. 2 w pkt 2 w lit. d kropkę zastępuje się przecinkiem i dodaje się lit. e w brzmieniu:

„e) korzystania z systemu retencyjno-dozującego o określonej pojemności lub innego systemu pozwalającego uzyskać ten sam efekt co system retencyjno-dozujący””;

ii. lit. b otrzymuje brzmienie:

„3. Współczynnik różnicujący jednostkową stawkę opłaty za usługę wodną, o którym mowa w ust. 2 pkt 2 lit. e, dla systemu retencyjno-dozującego o pojemności pozwalającej wstrzymać wprowadzanie ścieków przemysłowych lub wód pochodzących z odwadniania zakładów górniczych, zawierających chlorki i siarczany, do wód przez co najmniej:

- 1) 30 następujących po sobie dni;
  - 2) od 1 stycznia 2027 r. 60 następujących po sobie dni
- wynosi 0,8.”

- c. uchyla się pkt 25 i 26;
- 6) art. 14 uchyla się;
- 7) art. 15 otrzymuje brzmienie:

„1. Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska opracowuje Program przywracania różnorodności biologicznej ekosystemu rzeki Odry w terminie 6 miesięcy od dnia wejścia w życie niniejszego przepisu.

2. W celu opracowania Program przywracania różnorodności biologicznej ekosystemu rzeki Odry Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska powołuje interdyscyplinarny zespół naukowców i ekspertów. W skład zespołu wchodzi przynajmniej:

- 1) osoba ekspercka ze specjalnością z zakresu hydrobiologii,
- 2) osoba ekspercka ze specjalnością z zakresu ichtiologii,
- 3) osoba ekspercka ze specjalnością z zakresu hydrologii,
- 4) osoba ekspercka ze specjalnością z zakresu morfologii koryt i dolin rzecznych,
- 5) osoba ekspercka ze specjalnością z zakresu rybołówstwa,
- 6) przedstawiciel Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie,
Przedstawiciel strony społecznej.

3. Program przywracania różnorodności biologicznej ekosystemu rzeki Odry podlega opiniowaniu przez Prezesa Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie, wójtów, burmistrzów lub prezydentów miast dorzecza rzeki Odry oraz marszałków województw zlewni rzeki Odry.

4. Program przywracania różnorodności biologicznej ekosystemu rzeki Odry podlega uzgodnieniu z ministrem właściwym do spraw rybołówstwa oraz ministrem właściwym do spraw środowiska.

5. Do Programu odbudowy ekosystemu rzeki Odry stosuje się Dział III ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (t. j. Dz. U. z 2023 r. poz. 1094 z późn. zm.).

6. Program odbudowy ekosystemu rzeki Odry zawiera w szczególności:

- 1) opis i ocenę środowiska wodnego rzeki Odry po katastrofie ekologicznej w 2022 r.;
- 2) ustalenie stanu ekosystemu wodnego rzeki Odry na dzień przystępowania do opracowywania Programu odbudowy ekosystemu rzeki Odry;
- 3) opis docelowego stanu ekosystemu rzeki Odry;
- 4) wykaz działań mających na celu odbudowę ekosystemu rzeki Odry wraz z terminami ich realizacji oraz podmiotami odpowiedzialnymi za ich realizację;
- 5) wskaźniki realizacji działań, o których mowa w punkcie 4.

7. Program przywracania różnorodności biologicznej ekosystemu rzeki Odry opracowuje się na okres 3 lat.

8. Program przywracania różnorodności biologicznej ekosystemu rzeki Odry wdraża Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska, Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie i minister właściwy do spraw rybołówstwa.

9. W postępowaniach w sprawie szkody w środowisku lub bezpośredniego jej zagrożenia, prowadzonych na podstawie ustawy z dnia 13 kwietnia 2007 r. o zapobieganiu szkodom w środowisku i ich naprawie, w których brak jest możliwości zastosowania art. 15 ust. 1 tej ustawy, art. 16 tej ustawy nie stosuje się w zakresie dotyczącym działań możliwych do podjęcia w ramach Program przywracania różnorodności biologicznej ekosystemu rzeki Odry.”

8) art. 17 otrzymuje brzmienie:

„1. Podmioty korzystające z wód, które otrzymały pozwolenia wodnoprawne na wprowadzanie ścieków do wód lub do ziemi, w których nie określono sposobu pobierania próbek ścieków są zobowiązane do złożenia wniosków o zmianę pozwoleń wodnoprawnych w zakresie sposobu pobierania próbek ścieków w ciągu 3 lat od wejścia w życie niniejszej ustawy pod rygorem wygaśnięcia pozwolenia wodnoprawnego z upływem tego terminu.
2. Do postępowań wszczętych i niezakończonych przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy w sprawie wydania pozwolenia wodnoprawnego na wprowadzanie ścieków do wód lub do ziemi stosuje się przepisy dotychczasowe.”

9) uchyla się art. 20;

10) art. 22 otrzymuje brzmienie:

„1. Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie dokona w terminie 18 miesięcy od dnia wejścia w życie niniejszego przepisu przeglądu pozwoleń wodnoprawnych na wprowadzanie ścieków do wód w obszarze zlewni rzeki Odry.
2. Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie przekazuje ministrowi właściwemu do spraw gospodarki wodnej wyniki przeglądu pozwoleń wodnoprawnych, o których mowa w ust. 1, w terminie 3 miesięcy od dnia zakończenia tego przeglądu. Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie wskazuje pozwolenia wodnoprawne, które powinny zostać cofnięte lub ograniczone w celu zapobieżenia zagrożeniu osiągnięcia celów środowiskowych biorąc przy tym pod uwagę w szczególności skumulowany wpływ wszystkich udzielonych pozwoleń na osiągnięcie celów środowiskowych dla danej jednolitej części wód powierzchniowych.
3. Przegląd, o którym mowa w ust. 1 jest dodatkowym przeglądem w rozumieniu art. 416 pkt 7 ustawy prawo wodne.
4. Organy właściwe w sprawie pozwoleń zintegrowanych dokonają w terminie 18 miesięcy od dnia wejścia w życie niniejszego przepisu przeglądu pozwoleń zintegrowanych na wprowadzanie ścieków do wód w obszarze zlewni rzeki Odry.
5. Organy właściwe w sprawie pozwoleń zintegrowanych przekazują ministrowi właściwemu do spraw gospodarki wodnej wyniki przeglądu pozwoleń zintegrowanych, o których mowa w ust. 3, w terminie 3 miesięcy od dnia zakończenia tego przeglądu. Organy właściwe w sprawie pozwoleń zintegrowanych wskazują pozwolenia, które powinny zostać cofnięte lub ograniczone w celu zapobieżenia zagrożeniu osiągnięcia celów środowiskowych biorąc przy

tym pod uwagę w szczególności skumulowany wpływ wszystkich udzielonych pozwoleń na osiągnięcie celów środowiskowych dla danej jednolitej części wód powierzchniowych.”

Art. 2. W ustawie z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 1478 z późn. zm.) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 190a

a. ust. 2 otrzymuje brzmienie:

„Uniemożliwienia korzystania z urządzenia wodnego, o którym mowa w ust. 1, lub ograniczenia korzystania z tego urządzenia, dokonuje organ Wód Polskich właściwy w sprawie wydania pozwolenia wodnoprawnego lub dokonania zgłoszenia wodnoprawnego.”

b. w ust. 3 uchyla się pkt 1

c. w ust. 6 pkt 1 otrzymuje brzmienie:

„uwzględnienia sprzeciwu niezwłocznie usuwa zainstalowane przez siebie urządzenia, które uniemożliwiały lub ograniczały korzystanie z wykonanego urządzenia;”

2) w art. 194a ust. 1 otrzymuje brzmienie:

„Do inwestycji polegającej na budowie, rozbudowie lub przebudowie systemu retencyjno-dozującego, o którym mowa w art. 16 pkt 50b, o pojemności umożliwiającej wstrzymanie przez co najmniej:

1) 30 następujących po sobie dni,

2) od 1 stycznia 2027 r. 60 następujących po sobie dni

wprowadzania tych ścieków lub wód do wód, stosuje się przepisy niniejszego rozdziału, jeżeli inwestor uzyska dla planowanej inwestycji pozytywną opinię Prezesa Wód Polskich.”

3) W art. 402 uchyla się ust. 1.

Art. 3. Ustawa wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.